

Գրքին բուն նպատակն ըլլալով ցուցադրել Ուրֆացիին ունեցած քաղաքեան արժանիքը՝ Սահակեան կ'ընդգծէ. «Առաւելապէս այս իրողութիւնն է, որ մեզ մղած է աշխատանքի, որովհետեւ համոզուած ենք, որ երիտասարդութիւնը պահանջ ունի կարգաւոր առաւելապէս այնպիսի էջեր, որոնք կը պատմեն իրենց հայրերու քաղաքիւնն ու սխրագործութիւնները» (Անդ, էջ 12):

Սահակեանի աշխատասիրած այս գործը իր առաջադրած բուն նպատակին հասնելէ վերջ՝ կը բովանդակէ նաեւ Ուրֆա քաղաքի եւ մանաւանդ Հայ-Ուրֆայի մասին պատմական (էջ 17—339), տեղագրական-ազգագրական (էջ 589—709), կրթական եւ կուսակցական (էջ 712—812) նիւթեր, ինչպէս նաեւ 1895ի դէպքերու (էջ 343—431) եւ աւոր յաջորդող շրջանի հայ կեանքի (էջ 435—586) եւ գաղթականութեան (էջ 1089—1368) մասին խօսող բաժիններ: Իրրեւ Յաւելուած՝ կցուած է ի վերջոյ Ուրֆայի գաւառաբարբառը, յատուկ բառարանով եւ ժողովրդական առածներով, ասացուածներով, եւ այլն:

Մենք միայն զնահատանք ունինք այսպիսի ազգաշէն աշխատասիրութեանց համար: Վստահ ենք որ Ուրֆայի նոր սերունդները մեծապէս պիտի օգտուին այս աշխատասիրութեան՝ ճանչնալու իրենց նախնիքը եւ պահելու անոր տիրանոյժ յիշատակը իրենց սրտին մէջ անմեռ:

Թերեւս աւելորդ չհամարուի դիտել ապու թէ «Յուշապատում»-ի այս հրատարակութեան առթիւ, բուն նպատակին հասնելու ձգտումին հետ զուգընթաց, կարելի էր գործը իր մնացած բաժիններուն մէջ ալ աւելի մեծ կատարելութեան հասցնել: 1. Փափաքելի էր, օրինակ, պատմական բաժինը լուրջ գիտական ուսումնասիրութեան մը տուեալներով օժտել, գոհ չըլլալով աւանդական կամ անհիմն վարկածներով: Այս բաժինի համար անհրաժեշտ են յայն եւ աւորի աղբիւրները: 2. Հին Հայոց եկեղեցիներու եւ վանքերու մասին նկատի չեն առնուած գեղեցիկ գրութիւններ Արեւելի (1889, թ. 1701, 1789. 1890, թ. 1804—1805, 1892, թ. 2590), Բիւզանդիոնի (1900, թ. 984, 985. 1901, թ. 1574) եւ ուրիշ տեղերէն: 3. «Ուրֆայի Ազգային կեանքը 1895ի դէպքերու նախօրեակին» ներկայաց-

նելու համար բաւ համարուած է յտաջ բերել մեր յօդուածը՝ «Մշակույթի Ընկերութիւնները Երեսիոյ մէջ» (Յառաջ, 1955, թ. 7463—7467) եւ քանի մը տեղեկներ հայ թերթերէն՝ 1884—1895ի շրջանէն, մինչդեռ մենք գրած էինք (Յառաջ, անդ) թէ «սիրով մեր դոյզն նպաստը կը բերենք՝ մեր հաւաքած նիւթերը տրամադրելով»: Այդ նիւթերն էին 1840—1922ի հայ թերթերու եւ գաւառական գրքերու մէջ գտնուած ա՛յնքան պէսպիսուն գրութիւններ Ուրֆայի Ազգային կեանքի մասին, որոնք սակայն անտես առնուեցան: 4. Գրեթէ բոլորովին զանց առնուած է 1908էն առաջ եղած Ուրֆայի կրթական գործը եւ մասամբ մշակութային կեանքը — դպրոցներ, ընթերցարաններ, լսարաններ, թատրոն, մամուլ: Ուրֆայի դպրոցներու մասին ճոխ նիւթ կայ 1858էն սկսած: 5. Ուրֆայի 1895ի կոտորածներու մասին կային նաեւ Արարատի (1896, էջ 286) եւ Բիւզանդիոնի (1909, թ. 3789) տեղեկատուութիւնները: 6. 1915ի ջարդի եւ ջարդէն վերջի մասին ունէինք հետեւեալները. Ժամանակ (1919, թ. 3446, 3526, 3651), Ժողովուրդի Չայնը (1921, թ. 985), եւ այլն: 7. Ուրֆայի մէջ 1876—1877ին երկու քերթ հրատարակուած է. մին՝ «Եղեսիա հանդէս» անունով ամսաթերթ մը, երկրորդը՝ «Աղանի Եղեսիոյ» անունով կիսամսեայ մը. երկուքին խմբագիրն ալ եղած է Կեօֆեան (Փունջ, 1877, թ. 1195): 8. Ի վերջոյ ցաւալի հարկի տակ ենք դիտել տալու թէ այսպիսի հսկայ եւ գեղեցիկ հատորի մը հրատարակութեան բոլորովին անհամապատասխան են իր ամէն մէկ էջին մէջ վխտացող ուղղագրական եւ տպագրական սխալները:

Հ. Ե. ՊՕԳՈՍՅԱՆ

Ն Ո Ր Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

(Ուղարկուած Խմբագրութեանը)

- Պատմանեան ԲԺ. Թորոս Կ., Գրիտոնեաները եւ արեւմտեան քաղաքակրթիչները: Հատոր Ա.: Հայէպ 1954, 8⁰, էջ 218: Գինն՝ 2 տոլար: Հասցէ՝ A. Nadjarian, Imprimerie Chiraz, Salibé-Alep (Syrie).
- Պատրիկ Ա., Համայնապատկեր հայ մշակույթի: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեքրոպ, 1946, 8⁰, էջ 254: Գինն՝ 65 եգ. դճկ. Ամերիկա՝ 3 տոլար: Հասցէ՝ A. Badrig, 4 Rue Gad-el-Mavla Bey, Rod-el-Farag, Le Caire, Egypte.
- [Պետիկեան Ա. Ա.] Պատմական ակնարկ Աստուածաշունչի թարգմանութեանց վերայ: Նիւ Եորք 1953, 4⁰, էջ 46:
- Պերնի Արթիւր, Անմեղ զոհը: Մեքսիկոյի 3 վարազոյրով: Իսթանպուլ, տպ. Յ. Արբազանեան, 1937, 8⁰, էջ 54: Գինն՝ 50 դր.:
- Պէննէեան Կարապետ Բահանայ, Գրիգոր Խանձեան, Մալաթիոյ տեղագրական եւ ազգագրական աշխատասիրութիւնը: Եւ Ս. Ս. Մալաթիոյ գաւառաբարբառը: Գ. Ս. Մալաթիոյ անձանոթ, 1954⁰:] Հրատարակելու էր Սալաթիոյ կրթասիրաց Ընկերութեան:
- Պերպերեան Ծատուր, Սալիմ ճամբան. գրուածներ 1915—1925: Փարիզ 1955, 8⁰, էջ 168: Գինն՝ 1 տոլար:
- Պրլիք Ծ. Հ., Փոքրիկ Լորտը. թարգմանեց Ս. Յ. Չանթայեան: Վենետիկ 1954, 8⁰, էջ 223:
- Պիոս ԺԲ., Առաքելական Նոր Սահմանագրութիւնը: Ծոմապահանութեան մասին: Պէյրութ 1953, էջ 10:
- Պիոս ԺԲ., Երջարեւական թուղթ: Ս. Կիւրեղ Աղեքսանդրացիին մահուան 1500ամեակին առթիւ: Վենետիկ, տպ. Ս. Ղազար, 1945, 8⁰, էջ 32:
- Պուհիգանեան Յովհ., Երիտասարդութիւնը եւ կրօն. Սիրտը: Անթիլիաս [1954], էջ 16:
- Ընտանիքի վերլուծումներ: Պէյրութ, տպ. Կ. Տօնիկեան, 1953, 8⁰, էջ 152 + 27: Գինն՝ 300 Փր.: [A. Boudjikianian, B. P. 495, Beyrouth, Liban.]
- Տիպար քաղաքացի: Անթիլիաս, 1953, էջ 37:
- Պուրապեան Յ. Գ., Մուսա-Էրան հերոսամարտը: Հայէպ 1954, 8⁰, էջ 89:
- Պոզոսեան Հ. Եփրեմ վ., Հայ խմբագրութեան: Վիեննա, Միլիթ. տպ., 1953, 8⁰, էջ 64: Գինն՝ — 75 տոլար:
- Պետրոսեան Յովհ., Հայ գրականութեան իրիւրոգրաֆիա (XIX դարից մինչեւ Հաստատում սովետական կարգերի հաստատումը): Երեւան 1953, 8⁰ մեծ, էջ 18 + 402:

- Ուշտունի Գ., Լուսանցի նոթեր: Իսթանպուլ 1948, 8⁰, էջ 48:
- Ռուբէն, Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները: Ա. հատոր, 8⁰, էջ 445: Բ. հատոր, 8⁰, էջ 424: Գ. հատոր, 8⁰, էջ 459: Դ. հատոր, 8⁰, էջ 403: Ե. հատոր, 8⁰, էջ 357: Զ. հատոր, 8⁰, էջ 451: Է. հատոր, 8⁰, էջ 432: Լոս Անճէլլես, Գալիֆ. տպ. Հոբերտ, 1952:
- Սագինեան Զօրա, Անցեալը: Թեհրան 1953, 8⁰, էջ 62:
- Երեւոյթներ: Թեհրան 1953, 8⁰, էջ 100:
- Տատիս գրադիրը: Թեհրան, տպ. Մոզերն, 1954, էջ 67:
- Սամուէլեան Խ., Հին Հայաստանի Կուլտուրան: Հատոր Բ., Երեւան 1941, 8⁰, էջ 343: Հատոր Գ., Երեւան 1941, 8⁰, էջ 360:
- Սայաթ Նովա, սիրոյ եւ արդարութեան երգեր: Պէյրութ, տպ. Էսփան, 1952, 8⁰, էջ 84:
- Սարափեան Գեորգ Ա., Պատմութիւն Անթիլիայի Հայոց: Հատոր Ա. եւ Բ.: Լոս Անճէլլես 1953, 8⁰, էջ 18 + 1088 + 18 + 806:
- Սարեան Գեղամ, Բանաստեղծութիւններ: Երեւան 1954, 8⁰, էջ 376:
- Սարսէն, Հայրենիք: Երեւան 1944, 12⁰, էջ 128:
- Սաֆեան, Զօն «Պարսկահայք»-ի հեղինակին: Թեհրան, տպ. Անի, 1955, 8⁰, էջ 53:
- Սեւակ Ռուբէն, Յրիւ քերթումներ. Կարմիր դիրքը. սիրոյ գերբը. ցրիւ քերթումներ: Երուսաղէմ 1944, 8⁰, էջ 160:
- Սեւեան Գեղամ Լ., Սեւ ծովը նոյնն է միշտ (Պատմութեան): Պէյրութ 1954, 8⁰, էջ 254: Գինն՝ 1.50 տոլար: [Մատենաշար «Անի» ամսագրի, թ. 7:]
- Սեֆերեան Մ. Մ., Հնչակեան մատեն: Գ. պրակ: Պէյրութ 1954, յունար: 8⁰, էջ 81—109:
- Սիտալ Կ., Հովիւ Ազոն: [Նիւ Եորք] 1954, 8⁰, էջ 132:
- Սիրվարդ, Փարմազ (Մատթէոս Սարգիսեան): Կեանքն ու գործունէութիւնը: Փրակտէն 1954, էջ 119: Գինն՝ 2 տոլար:
- Սուխիք ձոնաքան, Կուլիվէրի ճանապարհորդութիւնը: Պէյրութ 1952, 8⁰, էջ 56: [Համազգայինի մանկա-պատանեկան մատենաշար թ. 13:]
- Սրապեան Արամայիս, Ազոյէն վենետիկ: Վենետիկ 1953, 8⁰ մեծ, էջ 263:

- Վաւերաթուղթեր Ս. Էջմիածնի հիմնադրամի
Լոնդոնի Կենտրոնական յանձնաժողովի
և Արքայական աւանդի: Երուսաղէմ 1932,
4°, էջ 48:
- Վարժապետեան Ներսէս պատրիարք, Գրիս-
տոսի սուրբ Եկեղեցին և անոր հակառա-
կորդները: Պէյրուս 1954, էջ 26:
- Վարժապետեան Սիսակ Յ., Հայերը Լիբա-
նանի մէջ: Պատկերազարդ: Պէյրուս
1951, 8° մեծ, էջ 500: [S. H. Varjabédian,
P. O. Box 361, Beyrouth, Liban.]
- Վրացեան Ս., Հայաստանը բոլջեւիկեան
մուրճի և թրջական սալի միջև: (Բ.
տպգ.): Պէյրուս, տպ. Համազգային,
1953, 8°, էջ 208: Գինն՝ 2 տոլար: 10 Rue
Hussein Beyhum, Beyrouth (Liban.).
- Տայեան Հ. Ղեկուղ Վ., Շարական Հայաս-
տանեայց Եկեղեցւոյ. ճայնագրեաց — —:
Հատոր Դ., պրակ 1—12: Վենետիկ
[1952], 4°, էջ Ը + 414: Գինն՝ 25 տոլար:
- Տերեան Վահան, [Բերթուածներ]: Պէյրուս,
տպ. Էտվան, 1953, 8°, էջ 90:
- Տերունի Յակոբ, Կեանք և հէքեթ: Թեհ-
րան, տպ. Սողերն, 1955, 8°, էջ 167:
- Քիւրտեան Յ., Երեզա և Եկեղեցաց զաւառ,
պատմական համադրութիւն: Ա. հատոր
(սկիզբէն մինչև 1375): Վենետիկ 1953,
8°, էջ 315:
- Օմար Խայյամ, Ռուբայիներ. Օմար Խայյամի
քառեակներ: Արձակից տաղաչափեց Սա-
հակ Չթֆեան: Նկարազարդուած ժողո-
վրդական արտիստ Դարվիշից: Լոս Ան-
ձէլըս Կայիֆ, տպ. Հորիզոն, 1953, 8°
մեծ, էջ ԺԵ + 140:
- Aknerli Grigor, Mongol tarihi. Çeviren Hrand
D. Andreasyan. Istanbul 1954, 8°, p. X + 57.
- Andreasyan Hrand, Ermeni Seyyahi Polonyali,
Simeon'un Seyahatnamesi (1608—1619).
Istanbul, տպ. Osman Yalçin, 8°, p. 8.
- Türk tarihine aid ermeni Kaynaklari.
Istanbul, Ibrahim Horoz Basimevi, 1950, 8°
մեծ, p. 95—118, 401—438.
- [Arakelian Luke], Armenian Liturgy with an
Outline of Armenian Church History. Wa-
tertoun 1951, 8°, p. 87.
- Azar Aimé, Peintres arméniens d'Egypte, orné de
42 illustrations. Le Caire 1953, 8°, p. 56.
- Նոր արարելն:
- Casey R. P., Armenian inedita. Արտասուլուած Le
Muséon թերթէն, հոր. 68 (էջ 55), էջ 55—59.
- Djéva, Industrie de pierres scientifiques, 1914—
1954. Monthey (Suisse), Hrand Djévahir-
djian S. A.
- Fahrettin Kirzozğlu M., Kars tarihi. I Cilt, Taş ça-
ğarından Osmanlı imparatorluğuna değin ve
ekleme 1534—1921 yılları kronoloisi
Istanbul 1953, 8°, p. 608 + 10 բարակ:
- [Haardt Robert], Liste alter Globen in Öster-
reich. Wien 1954, 8°, S. 40.
- Der Hagopian Parsegh, Parvin. Los Angeles
1953, 8°, p. 274.
- Der Nersessian Sirarpie, An armenian Version
of the Homilies on the Harrowing of Hell.
Harvard University press. [An Offprint from
Dumbarton Oaks Papers, number eight.]
1954, 4°, pp. 204—224.
- An armenian Gospel of fifteenth century
Reprinted from the January 1950 issue of
the Boston Public Library Quartely, 8°,
p. 20.
- An Armenian Lectionary of the Four-
teenth Century. Ի գիրս՝ Studies in Art and
Literature for Belle da Costa Greene. Prin-
ceton, New Jersey, 1954, p. 231—238.
- Une apologie des images du septième
siècle. Reprinted from Byzantion, volume
XVII, 1944—1945, p. 58—87.
- Western iconographic themes in Armenian
manuscripts. Reprinted from the Gazette des
beaux-arts, 1945, p. 71—94.
- Herbst Stanislaw, Zamość. Warszawa 1954, 8°,
pp. 128.
- Inglisian V., Bibliographie der Jahre 1947 und
1948: Armenisch. Արտասուլուած Indogerman-
isches Jahrbuch XXX տարեկրքէն, S. 173—
195.
- Armenisches Klosterleben. Ի գիրս՝ Mor-
genländisches Christentum. Herausgegeben
von DDR. Paul Krüger. Paderborn 1940,
S. 261—274.
- Das wissenschaftliche Leben der Armenier
in der Gegenwart. Արտասուլ. Oriens Christia-
nus, 39 (1955), 102—111.
- Chalkedon und die armenische Kirche:
Ի գիրս՝ Das Konzil von Chalkedon, Band II.
Würzburg 1953, S. 361—417.
- König F. W., Vorchristliches Armenien. I. Die
Gründung der Stadt Erivan (ca. 785 v. Chr.).
— Zur Herkunft der Armenier (nach den
Inschriften von Muš und Trmerd). Wien
1955, 8°, S. 44. [Studien zur armenischen
Geschichte, VIII.]
- Handbuch der chaldischen Inschriften.
Teil I. Graz 1955, 4°, S. VIII + 80 + Tafel
1—105.
- Le dernier bal du „Grand Soir... ou la Ré-
publique universelle“. Un appel de détresse
de l'humanité en péril... Etude sociolo-
gique, politique et historique. [Beyrouth?
1954?] 8°, pp. 600.
- Мнацаканын С. X., Архитектура армянских при-
творов. Ереван 1952, 4°, стр. 144.
- (Ս. Ս. Մնացականեան, Հայկական դարձիթների
ճարտարապետութիւնը, Երևան 1952, էջ 144):
- Naslian Jean, Les mémoires de Mgr. Jean Nas-
lian, évêque de Trebizonde, sur les evene-
ments politico-religieux en proche-orient
de 1914 à 1928. Vienne 1954—1955, 8°, 1 vo-
lume, pp. XII + 610, II. vol., pp. 1032.
- Nemetz Walter, Fünf Jahrzehnte österreichische
Schule in Konstantinopel. Wien 1954. [Son-
derdruck aus Mitteilungen des Österrei-
schen Staatsarchivs, 7. Band, S. 310—335.]
- Oudenrijn, M. A. van den, Eine alte armenische
Übersetzung der Tertia pars der theologi-
schen Summa des hl. Thomas von Aquin.
Wien, Francke-Verlag Bern, 1955, 4°,
S. 240 + 4.
- Türk-erمني Katolik Cemaatina ait. Istanbul
1952, p. 16.

Herausgeber, Eigentümer und Verleger: Mechitharisten-Kongregation in Wien, VII., Mechitaristengasse 4
 Druck der Mechitharisten-Buchdruckerei — Für den Inhalt verantwortlich: P. Mesrop H a b o z i a n
 Alle Wien VII, Mechitaristengasse 4

